

ประวัตินาฏศิลป์ไทย

นำเสนอด้วย : 6 ม.ค. 2566

ประวัตินาฏศิลป์ไทย

น้ำภูศิลป์ เป็นศิลปะแห่งการละคร พ่อนรำ และดนตรี อันมีคุณสมบัติตามคัมภีร์นาฏะหรือนาฏยะ กำหนดดาว ต้องประกอบไปด้วย ศิลปะ 3 ประการ คือ การฟ้อนรำ การดนตรี และการขับร้อง รวมเข้าด้วยกัน ซึ่งทั้ง 3 สิ่งนี้เป็นอุปนิสัยของคนมาแต่ก็ต่ำบรรพ นาฏศิลป์ไทยมีที่มาและเกิดขึ้นจากสาเหตุตามแนวคิดทาง ๆ เช่น เกิดจากความรู้สึกกระทุบกระเทือนทางอารมณ์ ไม่ว่าจะอารมณ์แห่งความสุข หรือความทุกข์และโทนออกมานเป็นทางทาง แบบธรรมชาติและประดิษฐ์ขึ้นเป็นทางลốiการฟ้อนรำ หรือเกิดจากลักษณะความเชื่อในการนับถือสังคัดกิลลิทธิ์ เทพเจ้า โดยแสดงความเคารพนูกชَاด้วยการเต้นรำ ขับร้อง พ่อนรำให้เกิดความพึงพอใจ เป็นตน

นอกจากนี้ นาฏศิลป์ไทย ยังได้รับอิทธิพลแบบแผนตามแนวคิดจากต่างชาติเช่นมาผู้สอนด้วย เช่น วัฒนธรรมอินเดียกับวัฒนธรรมที่เป็นเรื่องของเทพเจ้า และตำนานการฟ้อนรำ โดยผ่านเข้าสู่ประเทศไทย ทั้งทางตรงและทางอ้อม คือ ผ่านชนชาติชวาและเมือง ก่อนที่จะนำมาปรับปรุงให้เป็นรูปแบบตามเอกลักษณ์ของไทย เช่น ตัวอย่างของเทวรูปศิริวงศ์ปางนาฏราช ที่สร้างเป็นท่าการรายรำของ พระอิศวร ซึ่งมีทั้งหมด 108 ทรง โดยทรงฟ้อนรำครั้งแรกในโลก ณ ตำบลจิตรัมพรัตน เมืองมัธราส อินเดียได ปัจจุบันอยู่ในรัฐมิพนาดู นับเป็นคัมภีร์สำหรับการฟ้อนรำ แต่งโดยพระภรตมุนี เรียกว่า คัมภีร์การต้นนาฏยศาสตร์ ถือเป็นอิทธิพลสำคัญต่อแบบแผนการสืบสาน และการถ่ายทอดนาฏศิลป์ของไทยจนเกิดขึ้นเป็นเอกลักษณ์ของตนเองที่มีรูปแบบ แบบแผนการเรียน การฝึกหัด Jarvis ขณะนี้มีการเรียนรู้และการอนุรักษ์นาฏศิลป์ไทยอย่างต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตาม บรรดาผู้เชี่ยวชาญที่ศึกษาทางด้านน้ำภูมิศาสตร์ไทยได้สันนิษฐานว่า
อารยธรรมทางศิลปะด้านน้ำภูมิศาสตร์ของอินเดียที่ได้เผยแพร่เข้ามาสู่ประเทศไทยตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาตามประวัติ
การสร้างเทวสถานลัทธิศาสนาพราหมณ์ที่สร้างขึ้นในปี พ.ศ. 1800 ซึ่งไทยเริ่มก่อตั้งกรุงสุโขทัย
ดังนั้นรำไทยที่ดัดแปลงมาจากอินเดียในครั้งแรกจึงเป็นความคิดของนักประชญาณในสมัยกรุงศรีอยุธยา
และมีการแก้ไข ปรับปรุงหรือประดิษฐ์ขึ้นใหม่ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์
จนนำมาสู่การประดิษฐ์ขึ้นใหม่ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์จนนำมาสู่การประดิษฐ์ท่าทางร่ายรำและละครไทยมาจนถึงปัจจุบัน

ประเกาทของนาฏศิลป์ไทย

นาฏศิลป์ คือ การร่ายรำที่มีนุชย์ได้ปูรุ่งแต่งจากลีลาตามธรรมชาติให้สวยงาม โดยมีตนตรีเป็นองค์ประกอบในการร่ายรำ

นางศิลป์ของไทย แบ่งออกตามลักษณะของรูปแบบการแสดงเป็นประเภทใหญ่ๆ 4 ประเภท คือ

1. โขน เป็นการแสดงนางศิลป์ชั้นสูงของไทยที่มีเอกลักษณ์ คือ ผู้แสดงจะต้องสวมหัวที่เรียกว่า หัวโขน และใช้ลิ่าท่าทางการแสดงด้วยการเต้นไปตามบทพากย์ การเจรจาของผู้พากย์และตามกำหนดของเพลงหน้าพากย์ที่บรรเลงด้วยวงปี่พาทย์ เรื่องที่นิยมนำเสนอ เช่น พระราชินพนธบุลศรเรื่องรามเกียรติ์ แต่งการเลียนแบบเครื่องทรงของพระมหาภัตติรัตน์ที่เป็นเครื่องดนตรี

เรียกว่าการแต่งกายแบบ “ยืนเครื่อง” มีจาริตรั้นตอนการแสดงที่เป็นแบบแผน
นิยมจัดแสดงเฉพาะพิธีสำคัญได้แก่ งานพระราชพิธีต่าง ๆ

2. ละคร เป็นศิลปะการร่ายรำที่เล่นเป็นเรื่องราว มีพัฒนาการมาจากการเล่านิทาน
ละครมีเอกลักษณ์ในการแสดงและการดำเนินเรื่องด้วยกระบวนการลีลาทารำ เข้าบทรอง
ทำนองเพลงและเพลงหนาพาทย์ที่บรรเลงด้วยวงปี่พาทย์แบบแผนการเล่นที่เป็นทั้งของชาวบ้านและของหลวง
ที่เรียกว่า ละครในราชธานี ละครนอก ละครใน เรื่องที่นิยมนำมาแสดงคือ พระสุน欢 สังข์ทอง ดาว อิเหรา
อุณรุก นอกจากนี้ยังมีละครที่ปรับปรุงขึ้นใหม่อีกหลายชนิด
การแต่งกายของละครจะเลียนแบบเครื่องทรงของพระมหาภัตtriy เรียกว่า การแต่งการแบบยืนเครื่อง
นิยมเล่นในงานพิธีสำคัญและงานพระราชพิธีของพระมหาภัตtriy

3. รำ และ ระบำ เป็นศิลปะแห่งการร่ายรำประกอบเพลงดนตรีและบทขับร้อง โดยไม่เล่นเป็นเรื่องราว
ในที่นี่หมายถึงรำและระบำที่มีลักษณะเป็นการแสดงแบบมาตรฐาน ซึ่งมีความหมายที่จะอธิบายได้พอสังเขป
ดังนี้

3.1 รำ หมายถึง ศิลปะแห่งการร่ายรำที่มีผู้แสดง ตั้งแต่ 1-2 คน เช่น การรำเดี่ยว การรำคู่
การรำ双人 เป็นตน มีลักษณะการแต่งการตามรูปแบบของการแสดง
ไม่เล่นเป็นเรื่องราวจากมีบทขับร้องประกอบการรำเขากับการทำของเพลงดนตรี มีกระบวนการทารำ
โดยเฉพาะการรำคุจะต่างกับระบำ เนื่องจากทารำจะมีความเชื่อมโยงสอดคล้องกับเนื้องอก
และเป็นบทเฉพาะสำหรับผู้แสดงนั่นๆ เช่น รำเพลงชาเพลงเร็ว รำเมบุท รำเมขลา - รามสูร เป็นต้น

3.2 ระบำ หมายถึง ศิลปะแห่งการร่ายรำที่มีผู้เล่นตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
มีลักษณะการรำโดยคลายคลึงกัน กระบวนการทารย์รำคุคลายคลึงกัน ไม่เล่นเป็นเรื่องราว
อาจมีบทขับร้องประกอบการรำเขากับการทำของเพลงดนตรี ซึ่งระบำแบบมาตรฐานมักบรรยายด้วยวงปี่พาทย์
การแต่งกายนิยมแต่งกายยืนเครื่องพระนาง-หรือแต่งแบบนางในราชสำนัก เช่น ระบำสีบท
ระบำกฤดาภินิหาร ระบำจิ่งเป็นตน

4. การแสดงพื้นเมือง เป็นศิลปะแห่งการร่ายรำที่มีทั้งรำ ระบำ
หรือการละเล่นที่เป็นเอกลักษณ์ของกลุ่มน้ำเสียงตามวัฒนธรรมในแต่ละภูมิภาค
ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นภูมิภาคได้ 4 ภาค ดังนี้

4.1 การแสดงพื้นเมืองภาคเหนือ เป็นศิลปะการรำ และการละเล่น หรือที่นิยมเรียกันว่าไปร่วม
“ฟ้อน” การฟ้อนเป็นวัฒนธรรมของชาวล้านนา และกลุ่มน้ำเสียงต่าง ๆ เช่น ชาวไถ ชาวลีอ ชาวยอง
ชาวเขิน เป็นตน ลักษณะของกีฬาฟ้อน แบ่งเป็น 2 แบบ คือ แบบดั้งเดิม และแบบที่ปรับปรุงขึ้นใหม่
แต่ยังคงมีการรักษาเอกลักษณ์ทางการแสดงไว้คือ มีลีลาทารำที่แซมชา
อนช้อยมีการแต่งกายตามวัฒนธรรมท้องถิ่นที่สวยงามประรูกับกับการบรรยายด้วยวงดนตรีพื้นบ้าน เช่น วงศ์ล้อ ซอ ซึ่ง วงศ์เจ วงศ์ล้อมแอوا เป็นต้น
โอกาสที่แสดงมักเล่นกันในงานประจำหรือตอนรับแขกบ้านแขกเมือง ได้แก่ ฟ้อนเล็บ ฟ้อนเทียน
ฟ้อนครัวทาน ฟ้อนสาวใหม่และฟ้อนเจิง

4.2 การแสดงพื้นเมืองภาคกลาง เป็นศิลปะการร่ายรำและการละเล่นของชนชาวพื้นบ้านภาคกลาง
ซึ่งส่วนใหญ่มีอาชีพเกี่ยวกับเกษตรกรรม
ศิลปะการแสดงจึงมีความสอดคล้องกับวิถีชีวิตและเพื่อความบันเทิงสนุกสนาน
เป็นการพักผ่อนหย่อนใจจากการทำงาน หรือเมื่อเสร็จจากการฤดูเก็บเกี่ยว เช่น
การเล่นเพลงเกี่ยวข้าว เต้นกำราเบี้ยง รำโทนหรือรำวง รำเกิดเกียง รำกลองยาวย เป็นต้น
มีการแสดงตามวัฒนธรรมของท้องถิ่น และใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้าน เช่น กลองยาวย กลองโคน ฉิ่ง
ฉับ กรับ และใหมง

4.3 การแสดงพื้นเมืองภาคอีสาน เป็นศิลปะการรำและการเล่นของชาวพื้นบ้านภาคอีสาน หรือ
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือของไทย แบ่งได้เป็น 2 กลุ่มน้ำเสียงใหญ่ ๆ คือ กลุ่มอีสานเหนือ
มีวัฒนธรรมไทยล้วนซึ่งมักเรียกการละเล่นว่า “เชิง ฟ้อน และหมอลำ” เช่น เชิงบังไฟ เชิงสวิง
ฟ้อนภูไท ลักษณ์กีบ ลักษณ์เตย ซึ่งใช้เครื่องดนตรีพื้นบ้านประกอบ ได้แก่ แคน พิน ซอ กลองยาวย

อีสาน ชิ่ง ชาบ ช่อง และกรับ ภายหลังเพิ่มเติมไปทางและให้ดูเข้ามาด้วย
สวนกลุ่มอีสานได้ได้รับอิทธิพลไทยเช่นร มีการละเล่นที่เรียกว่า เรือม หรือ เรือม เช่น เรือมลูกอันเร
หรือรากกระทบสาค รำกระเน็บติงตึง หรือรำปั่นตึกแแตนตำข้าว รำอาภัย หรือรำตัด
หรือเพลงอีเซาแบบภาคกลาง วงศ์นตรี ที่ใช้บรรเลง คือ วงศ์หรืออีสานได้ มีเครื่องดนตรี คือ ซอ Daw
ซอครัว เอก กลองกันตريم พิน ระนาด เอกไม้ ปีสไล กลองรำมະนาและเครื่องประกอบจังหวะ
การแสดงถ่ายประกอบการแสดงเป็นไปตามวัฒนธรรมของพื้นบ้าน
ลักษณะท่ารำและท่วงทำนองดนตรีในการแสดงคงที่ของกระชับ รวดเร็ว และสนุกสนาน

4.4 การแสดงพื้นเมืองภาคใต้

เป็นศิลปะการรำและการรำเล่นของชาวพื้นบ้านภาคใต้อาจแบ่งตามกลุ่มวัฒนธรรมได้ 2 กลุ่มคือ¹
วัฒนธรรมไทยพุทธ ได้แก่ การแสดงโนรา หนังตะลุง เพลงบูก เพลงนา และวัฒนธรรมไทยมุสลิม
ได้แก่ รองเงง ซึ่งแบ่ง มะไยง (การแสดงละคร) ลิเกญ្ត (คล้ายลิเกภาคกลาง) และซีลະ
มีเครื่องดนตรีประกอบที่สำคัญ เช่น กลองโนรา กลองไฟ กลองปีด โหน ทับ กรับพวง โหม่ง
ปีกาหลอ ปีใหญ่ รำมະนา ໄວໂອุลิน อัคคอร์เดียน ภาษาหลังได้มีรับปรุงจากกิจกรรมในวิถีชีวิต
ศิลปะต่างๆ เช่น ระบบอนเตต การดัดแปลง ปฏิรูป เป็นตน

ขอบคุณที่มาจากการ [ทวีปลูกปัญญา](#)